

Kasvun ja oppimisen lautakunta 10.04.2024 § 82

§ 82

Vastaus valtuustokysymykseen liikuntavammaisten koululaisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta

Valmistelijat / lisätiedot:
Loisa-Turunen Miia
Saloranta-Eriksson Outi
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-Aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Ira Hietanen-Tanskasen ja 34 muun valtuutetun 29.1.2024 jättämään valtuustokysymykseen liikuntavammaisten koululaisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Käsittely

Walls teki Kurrin, Klingin, Kosken ja Hietanen-Tanskasen kannattamana seuraavan lisäysehdotuksen:

”Kasvun ja oppimisen lautakunta pitää tärkeänä, että liikuntavammaisten koululaisten tosiasiallista yhdenvertaisuutta edistetään ja ryhdytään aina mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mm. esteettömyyteen liittyvien epäkohtien ja ongelmien korjaamiseksi. Lisäksi lautakunta toivoo, että vuoropuhelua ja yhteistyötä esteettömyysasioissa lisätään toimialan ja kaupungin Tilapalveluiden kanssa, vammaisneuvostoa ja järjestötoimijoita nykyistä aktiivisemmin osallistaen ja kuullen, jotta mm. tarvittavat yksilölliset mukautukset voidaan toteuttaa esim. liikuntavammaisille oppilaille riittävän varhaisessa vaiheessa.”

Hietanen-Tanskanen teki puheenjohtaja Räfän, Kurrin, Klingin, Kosken ja Wallsin kannattamana seuraavan lisäysehdotuksen:

”Lautakunta toivoo, että vuoden 2024 aikana selvitetään, miten tosiasiallisesti vammaisten lasten yhdenvertaisuus päiväkodeissa ja kouluissa toteutuu. Huoltajien ja henkilökunnan näkemys siitä, onko kouluissa riittävästi osaamista ja onko tarvittavia mukautuksia tehty ja missä ajassa, on tärkeä selvittää.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Räf tiedusteli, voidaanko Wallsin tekemä lisäysehdotus hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja Räf tiedusteli, voidaanko Hietanen-Tanskasen tekemä lisäysehdotus hyväksyä. Koska sitä ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta antoi selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Ira Hietanen-Tanskasen ja 34 muun valtuutetun 29.1.2024 jättämään valtuustokysymykseen liikuntavammaisten koululaisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä, että liikuntavammaisten koululaisten tosiasiallista yhdenvertaisuutta edistetään ja ryhdytään aina mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mm. esteettömyyteen liittyvien epäkohtien ja ongelmien korjaamiseksi. Lautakunta toivoo, että vuoropuhelua ja yhteistyötä esteettömyysasioissa lisätään toimialan ja kaupungin Tilapalveluiden kanssa, vammaisneuvostoa ja järjestötoimijoita nykyistä aktiivisemmin osallistaen ja kuullen, jotta mm. tarvittavat yksilölliset mukautukset voidaan toteuttaa esim. liikuntavammaisille oppilaille riittävän varhaisessa vaiheessa.

Lautakunta toivoo, että vuoden 2024 aikana selvitetään, miten tosiasiallisesti vammaisten lasten yhdenvertaisuus päiväkodeissa ja kouluissa toteutuu. Huoltajien ja henkilökunnan näkemys siitä, onko kouluissa riittävästi osaamista ja onko tarvittavia mukautuksia tehty ja missä ajassa, on tärkeä selvittää.

Selostus

Valtuutettu Ira Hietanen-Tanskanen ja 34 muuta kaupunginvaltuutettua ovat jättäneet valtuustokysymyksen liikuntavammaisten koululaisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Valtuustokysymyksessä valtuutetut nostavat esiin seuraavaa:

Espoon kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelmassa todetaan, että oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille, että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Espoossa koulu laatii tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman koulun ja oppilaiden tarpeiden pohjalta. Suunnitelman tavoitteena on edistää tasa-arvon toteutumista ja estää syrjintää kaikessa koulun toiminnassa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman avulla varmistetaan, että yhdenvertaista kohtelua edistetään kouluissa systemaattisesti.

Opetushallituksen Liikkumis- ja toimimisesteisille soveltuvat perusopetuksen tilat, kalusteet ja varusteet julkaisussa todetaan, että ”tehtäessä liikkumis- ja toimimisesteisen oppilaan kouluun sijoituspäätöstä on lähikoulun koulurakennuksen esteettömyys selvitettävä. Mikäli koulurakennusta ei kohtuullisin kustannuksin voida saattaa esteettömäksi ja turvallisesti liikkumis- ja toimimisesteiselle oppilaalle, on oppilaan oppimisympäristöksi valittava sellainen koulu, jonka rakennukset ovat esteettömiä. - - Mitä tahansa pihalle suunnitellaankin, tulee esteetön pääsy alueelle ja kaikkien mahdollisuus osallistua toimintaan ottaa huomioon”.

Vammaisfoorumin koulukyselyn (toteutettu vuodenvaihteessa 2020–2021) tulosten mukaan vammaisten lasten tukitoimet peruskoulussa eivät toteudu yhdenvertaisesti, opetusryhmät ovat suuria ja koulutilat ahtaita. Myös oppilaiden apuvälineiden käytössä on haasteita. Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin

tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammainen henkilö voi yhdenmukaisesti muiden kanssa saada koulutusta ja yleisesti tarjolla olevia palveluita.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu suomenkielisen perusopetuksen ja ruotsinkielisten sivistyspalveluiden yhteistyönä. Osana valmistelua asiasta on pyydetty nuorisovaltuuston ja vammaisneuvoston lausunnot. Nämä lausunnot löytyvät liitteenä olevista asiakirjoista.

Seuraavassa Kasvun ja oppimisen toimialan vastaukset valtuutettujen kysymyksiin:

1. Mitä kohtuulliset mukautukset yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi käytännössä tarkoittaa Espoon peruskouluissa? Millainen ohjeistus Espoossa on kohtuullisten mukautusten tekemiseen ja missä ajassa mukautukset tulisi tehdä?

Suomenkielisessä perusopetuksessa koulut laativat oman yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman. Suunnitelma tehdään kunkin koulun ja oppilaiden tarpeiden pohjalta. Suunnitelma toimii välineenä, joka edistää tasa-arvon toteutumista ja estää syrjintää kaikessa koulun toiminnassa. Sen avulla varmistetaan, että tasa-arvoa ja yhdenvertaista kohtelua edistetään kouluissa systemaattisesti. Suunnitelma perustuu kyselyyn tai muuhun koulussa tehtyyn kartoitukseen. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilökunnan ja oppilaiden sekä huoltajien kanssa. Se laaditaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kullekin lukuvuodelle asetettavat osatavoitteet määritellään osana lukuvuosisuunnitelmaa. Edistymistä seurataan säännöllisesti ja suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Koulut, joissa on Suomenkielisen perusopetuksen järjestämää esiopetusta, laativat suunnitelman yhdessä esiopetusryhmien kanssa.

Espoon koulurakennukset ovat rakentuneet eri aikoina ja niiden esteettömyyden taso vaihtelee. Esteettömien ratkaisujen toteuttaminen vanhaan rakennukseen on usein kompromissi. Liikunta- ja toimintaesteisten tarpeet huomioidaan mukautuksin, joita tehdään vuosittain oppilaskohtaisesti. Mukautuksissa lähdetään oppilaan tarpeista ja uusia rakennuksia koskevista ohjeista. Oppilaiden tarpeet sekä koulujen ominaispiirteet vaihtelevat, jolloin kattavan ohjeistuksen teko etukäteen eri tilanteisiin olisi mahdotonta. Mukautuksissa huomioidaan uusia koulurakennuksia koskevat ohjeet, kuten Espoon esteettömyysohje sekä rakennusalan yleiset ohjeet.

Uudet koulurakennukset rakennetaan esteettömiksi ja suunnittelussa pyritään huomioimaan kaikkien oppilaiden oikeus lähikouluun. Liikkuminen ja siirtymien helppous eri tilojen välillä huomioidaan jo suunnitteluvaiheessa. Suunnittelun aikana huomioidaan eri käyttäjäryhmien liikkuminen rakennuksessa ja sen sisääntuloreiteillä, jotta voidaan varmistua esteettömistä reiteistä rakennukseen sekä rakennuksessa. Opetuksessa liikuntaesteiset huomioidaan siten, että esim. jokaisessa oppiaineessa on ainakin yksi opetustila, jossa on liikuntaesteiselle esteetön työskentelymahdollisuus.

Ruotsinkielisessä opetuksessa on vain yksittäisiä liikuntavammaisia oppilaita ja heidän opetusjärjestelynsä suunnitellaan aina oppilaskohtaisesti, mistä syystä erillisiä ohjeita ei ole laadittu. Opetussuunnitelman arvot ja muut normit ohjaavat opetuksen toteuttamista.

2. Miten liikuntavammaiset lapset ovat huomioitu Espoon peruskouluissa?

Espoossa on ollut ja on liikuntavammaisia oppilaita, joiden opetus on voitu ja voidaan järjestää heidän tuen tarpeet huomioiden laadukkaasti. Opetusjärjestelyissä on huomioitu oppilaan tuen tarpeet opetukseen osallistumiseksi. Tarvittaessa oppilaan tukena hyödynnetään avustajapalveluita tai erilaisia apuvälineitä. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri Ruskiksen tarjoama konsultaatio ja palvelut ovat edistäneet osaltaan Espoossa asuvien erityisen tuen oppilaiden yksilöllisten tuen tarpeiden huomioimista ja yksilöllisten ratkaisujen toteuttamista.

Oppilaiden liikuntavamma pyritään huomioimaan mahdollisuuksien mukaan jo kouluun hakuvaiheessa. Suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikön järjestämään opetukseen ja lähikouluun haettaessa huoltajilla on mahdollisuus vedota hakulomakkeella lapsensa terveydentilaan liittyvään tai muuhun erityiseen syyhyn. Mikäli hakemuksen liitteenä toimitettavan asiantuntijalausannon perusteella lähikoulun osoittamisessa tulee huomioida oppilaan liikuntavamma, osoitetaan lähikouluksi oppilaan tarpeisiin soveltuva koulu. Oppilaan hakiessa muuhun kuin lähikouluun eli ns. toissijaiseen kouluun tai Espoossa tarjottaviin eri painotuksiin, hakemus kohdistuu yksittäiseen huoltajan yksilöimään kouluun. Hakemus voi tällöin kohdistua kouluun, joka ei ole välttämättä täysin esteetön tai oppilaan liikuntavamman parhaiten huomioiva. Oppilaan tullessa valituksi hakemaansa painotukseen sellaiseen kouluun, joka ei ole täysin esteetön, suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikkö yhdessä Kasvun ja oppimisen toimialan Tilat ja alueet -yksikön kanssa selvittävät, voidaanko kyseisen koulun esteettömyyttä parantaa esimerkiksi pienimuotoisilla muutostöillä.

Ruotsinkielisessä opetuksessa oppilaan lähikoulu määräytyy kotiosoitteen perusteella. Lähtökohtaisesti liikuntavammaiset sijoitetaan lähikouluun. Mikäli koulun fyysinen toimintaympäristö ei millään mahdollista lähikoulussa opiskelua, etsitään oppilaalle toinen ratkaisu yhteistyössä huoltajien kanssa.

3. Millaisissa tilanteissa Espoo ostaa palveluita liikuntavammaisiin lapsiin erikoistuneesta Ruskiksen koulusta?

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri Ruskeasuo ("Ruskis") on perusopetuslain 8 §:n tarkoittama valtion erityiskoulu, jolle on määrätty perusopetuslain 39 §:n mukainen tehtävä huolehtia erityisen tuen yhteydessä annettavasta kuntoutuksesta sekä opetukseen liittyvästä kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Koulussa on myös oppilaspaikkoja erityisen tuen piirissä oleville oppilaille, joiden koulunkäyntiä ei jossakin koulupolun vaiheessa voida toteuttaa tarkoituksenmukaisella tavalla oppilaan omassa asuinkunnassa.

Suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikkö hankkii Valteri Ruskiksesta ohjauskäyntejä ja tukijaksoja tilanteissa, joissa tarvitaan lisäosaamista esimerkiksi jatko-opintohakuihin liittyvissä tilanteissa, tai oppilaan näönkäyttöön tai opetukseen osallistumisen edellyttämiin apuvälineisiin liittyvissä asioissa. Päätöksen maksusitoumuksen myöntämisestä konsultaatiopalvelujen ostamiseksi tekee erityisen tuen koulutussuunnittelijan valmistelusta opetuksen tuen päällikkö.

Ruotsinkielisen opetuksen puolella oppilaspaikkamäärä Skillan ruotsinkielisessä opetuksessa on erittäin rajallinen ja sen palveluita on

käytetty muutamien espoolaisten oppilaiden opetuksen järjestämiseksi yksilöllisen harkinnan mukaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Ruotsinkielisessä opetuksessa Skillan konsultaatiopalveluita ostetaan oppilaskohtaisen tuen suunnittelun avuksi silloin, kun koulun ja ruotsinkielisten sivistyspalveluiden oma osaaminen ei ole riittävää. Päätöksen konsultaatiopalveluiden ostosta ja oppilaspaikan hakemisesta tekee opetuspäällikkö.

Valteri Ruskikselta oppilaspaikkaa haetaan oppilaan asuinkunnan ja huoltajien yhteistyönä. Ennen oppilaspaikan hakemista koskevan päätöksen tekemistä oppilaan tulee osallistua Valterin järjestämälle tukijaksolle, jonka aikana arvioidaan monialaisesti oppilaan tuen tarvetta, oppimisvalmiuksia sekä oppimiseen, kuntoutumiseen ja koulunkäyntiin liittyviä erityistarpeita sekä selvitetään, mitä oppilaan asuinkunnan tarjoamia vaihtoehtoja olisi mahdollista muokata vastaamaan oppilaan tarpeita. Valteri laatii tukijakson perusteella yhteenvedon oppilaan tilanteesta oppilaan asuinkunnalle ja suosittelee tarvittaessa oppilaspaikan hakemista.

Mahdollisen oppilaspaikan hakemiseen vaikuttaa olennaisesti se, voidaanko kyseisen oppilaan erityinen tuki ja tarvittavat tukikeinot toteuttaa Espoossa hänen etunsa edellyttämällä tavalla. Oppilaan erityisen tuen hakuasiakirjat ja Valteri Ruskiksen oppilaspaikan hakemista koskevat hakuasiakirjat käsitellään tästä syystä samanaikaisesti ja oppilaspaikkaa haetaan vain, jos oppilaan erityisen tuen ja tarvittavien tukitoimien ei katsota olevan toteutettavissa Espoossa. Oppilaspaikan hakemisesta päättää erityisen tuen koulutussuunnittelijan ja aluepäällikön valmistelusta perusopetuksen johtaja.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys liikuntavammaisten koululaisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta
- Vammaisneuvoston lausunto koskien Valtuustokysymys liikuntavammaisten koululaisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta
- Nuorisovaltuuston lausunto valtuustokysymykseen liikuntavammaisista Espoon kouluissa

Tiedoksi